

มโนทัศน์ว่าด้วยความดีของพุทธจริยศาสตร์ในมุมมองของโซฟิสต์และ เพลโต : การศึกษาวิเคราะห์

A Buddhist Ethics Concept of Good in Sophist's and Plato's Viewpoint:
An Analytical Study

พศุ จันท์ศรี

Psu Chantsri

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkorn University

Corresponding Author E-Mail: psuexit@gmail.com

Received June 15, 2021; Revised June 29, 2021; Accepted: June 30, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพิจารณาศีล 5 ในพุทธจริยศาสตร์ เพื่อตอบปัญหาว่า หากให้นักจริยศาสตร์ชาวกรีกที่มีความโดดเด่น 2 สาย คือ สำนักจริยศาสตร์ที่ชื่อ โซฟิสต์ ซึ่งเป็นสายอัครวิสัย กับนักปรัชญาที่ชื่อ เพลโต ซึ่งเป็นสายปรววิสัย มาพิจารณาเรื่องศีล 5 ในฐานะเป็นคุณค่าของพุทธจริยศาสตร์ โซฟิสต์และเพลโตจะเห็นด้วยหรือไม่ กรณีเห็นด้วยจะมีเหตุผลอะไร ไม่เห็นด้วยจะมีเหตุผลอะไร แล้วพุทธจริยศาสตร์จะแย้งสิ่งที่เขาไม่เห็นด้วยอย่างไร

หลังจากพิสูจน์ทางเหตุผลแล้วพบว่าโซฟิสต์เห็นด้วยกับพุทธจริยศาสตร์ ในขณะที่เพลโตก็เห็นด้วยกับพุทธจริยศาสตร์หากมีคุณค่าเชิงปรววิสัย แต่จะไม่เห็นด้วยที่ศีล 5 อยู่ในโลกแห่งวัตถุ คุณค่าแบบปรววิสัยของเพลโตเป็นแบบเข้มที่ต้องอยู่ในโลกของแบบหรือโลกแห่งมโนคติเท่านั้น อย่างไรก็ตามพุทธจริยศาสตร์จะตอบเพลโตว่า ถ้ามองในโลกของความเป็นจริงชีวิตที่ปราศจากการเข่นฆ่า การแก่งแย่ง การละเมิด ต้องมีแบบหรือโลกแห่งมโนคติอยู่ก่อนมนุษย์จึงจะสามารถอาศัยมโนธรรมอย่างที่เพลโตกำหนดมาเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงโลกแห่ง

มโนคติอันได้ ดั่งนั้นงานวิจัยนี้จึงให้เหตุผลว่า โซฟิสต์ และเพลโตจึงเห็นด้วยกับคุณค่าทางพุทธจริยศาสตร์ในท้ายที่สุด

คำสำคัญ: พุทธจริยศาสตร์, ความดี, คีล 5, โซฟิสต์, เพลโต

Abstract

In this research, an attempt was purposely made to critically take five precepts in Buddhist ethics into account in order to provide the answer to the question as to whether or not the Greek two ethicists whose prominent demarcation was in their own ways, a subjectivist Sophist and an objectivist Plato, once considered the mentioned precepts as the Buddhist ethical value, would have shown the agreement, if agreed, then what would be the reason, if not, then what would be the reason. By virtue of these, how will the Buddhist ethics respond to the opposed viewpoint?

Once reasonably proved, this research was interestingly found that Sophist entirely agreed with Buddhist ethics while Plato agreed with Buddhist ethics to some extent that if it possesses objective value, but he might not agree with it because of five precepts' existence in the material world; the Plato's objective value is in the world of Form or Idea only. However, Buddhist ethics will respond to Plato's viewpoint that if viewed from the real world in which it was without killing, competition, and violence, for instance, then, earlier it must possess the world of Form or Idea whereby man can utilize the moral conscience given by Plato as the tool to obtain the mentioned world of Idea. Therefore, in this research, it argues that Both Sophist and Plato will wholeheartedly agree with Buddhist ethical value eventually.

Keyword: Buddhist ethics, good, five precepts, Sophist, Plato

บทนำ

ในทุกสังคมเรื่อง ความดี ความชั่ว เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมานาน และมีความหลากหลายทางความคิดเห็นที่ยังหาข้อสรุปที่ตรงกันไม่ได้ความดีเป็นคุณค่าชนิดหนึ่งทางจริยธรรมที่ทุกคนต้องการ ส่วน ความชั่วก็เป็นคุณค่าอีกชนิดหนึ่งแต่ไม่มีใครต้องการ เพราะมีผลที่ไม่ดี หรือบางทีก็อาจจะมีบางคนเห็นด้วย ในเรื่องความชั่วและส่งเสริมให้คนทำความชั่วก็

36 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

เป็นได้ แต่ในบทความนี้จะขอเน้นในเรื่องของความดีที่เรา เข้าใจกันว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา หรือต้องการ และเป็นสิ่งที่ควรสร้างให้เกิด ขึ้นในระบบของสังคม การที่จะรู้ว่าอะไรคือความดีก็ ต้องรู้ด้วยว่าอะไรคือความชั่ว เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างกัน จะขอนำเสนอลักษณะของ ความดีเป็นภาพกว้างสร้างความเข้าใจในเบื้องต้น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ดี” โดยทั่วไปอาจมองได้ หลายนัย เช่น โรงเรียนนี้ดี หรือนาย ก. เชื่อว่าความกตัญญูเป็นสิ่งดี ซึ่งทั้ง 2 นัยนี้เป็นคุณค่า ชนิดหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่คุณค่าที่จะกล่าวถึงในบทความนี้ คุณค่าที่จะกล่าวเป็นการระบุถึงคุณค่าทาง จริยธรรม ยกตัวอย่าง การไม่โกหกเป็นสิ่งดี หรืออาจใช้คำว่า ถูก ควร แทนกันได้ เช่น การไม่ โกหกเป็นสิ่งถูก หรือสิ่งที่ควรทำ ในทางตรงกันข้ามเมื่อรู้ว่า การไม่โกหกเป็นสิ่งดีหรือสิ่งที่ควร ทำแล้ว ก็ต้องรู้ด้วยว่าการโกหกเป็นสิ่งชั่ว สิ่งไม่ดี สิ่งไม่ควรทำ ดังนั้นในการถกเถียงเรื่องที่ว่า อะไรเป็นความดี ในบทความวิจัยนี้จะขอนำเสนอมุมมองทางจริยศาสตร์ของ 3 มโนทัศน์ ได้แก่ 1) พุทธจริยศาสตร์ 2) จริยศาสตร์โซฟิสต์ 3) จริยศาสตร์เพลโต

การถกเถียงเรื่องดังกล่าวเมื่อพูดถึงความดีโซฟิสต์เสนอว่า “Man is the measure of all things” ที่หมายถึง “มนุษย์เป็นเครื่องวัดทุกสรรพสิ่ง” กล่าวคือ ทุกสิ่งอยู่ที่คนแต่ละคน เป็นผู้ตัดสิน ไม่มีความดีที่ตายตัว ไม่มีอะไรถูกอะไรผิด ใครพึงพอใจสิ่งใดก็ดีสำหรับคนนั้น (จ้านง์ ทองประเสริฐ, 2518 : 160) การอธิบาย ความดีของโซฟิสต์จะเป็นลักษณะ อัตวิสัยที่ ขึ้นอยู่กับมุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคลผู้ผ่านประสบการณ์อย่างมีสติ โดยเฉพาะสิ่งที่ เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเชื่อ หรือความต้องการ (Lacey A.R., 1996: 333) ให้ความสำคัญ กับความเห็นเฉพาะบุคคล สิทธิส่วนบุคคลที่จะกำหนดว่าสิ่งใดดีก็ดีสำหรับบุคคลผู้นั้น เช่น นาย ก. มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพราะเห็นว่าคำสอนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจได้ แต่สำหรับนาย ข. ไม่สนใจในศาสนาใดๆ เพราะเห็นว่าไม่มีใครเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งใน ชีวิตนอกจากตนเอง ทั้งสองกรณีนี้ ไม่มีใครสามารถตัดสินได้ว่าความเห็นของใครดีที่สุดเพราะ เป็นสิทธิส่วนบุคคล แต่หากจะตัดสินว่าสิ่งใดดีกว่า ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นประโยชน์มากกว่าจึงให้ ค่าสิ่งนั้นว่าดี (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532: 68-71) ด้วยเหตุผลว่าการที่มนุษย์จะสามารถคิดหรือ ตัดสินใจในเรื่องใดได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตนที่ได้ศึกษาเรียนรู้ มา จึงจะสามารถตัดสินอะไรได้ด้วยเหตุและผลบนฐานของความรู้ที่ตนมี ในเมื่อแต่ละบุคคลมี เหตุผลที่ดีก็เป็นเรื่องที่ควรให้สิทธิเฉพาะบุคคลเป็นผู้ตัดสินเอง นอกจากนี้โซฟิสต์ยังมองในอีกแง่ ว่า แม้บัญญัติหรือกฎประเพณีจะเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมตกลงร่วมกัน แต่ก็ส่งเสริมให้ทุกคน เคารพกฎหมาย ประเพณี และปฏิบัติตามบทบัญญัติทางศีลธรรมหรือสังคม เพราะเห็นว่าสิ่ง เหล่านี้เป็นประโยชน์เพราะช่วยสร้างความสงบให้กับสังคม (พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต), 2545: 110) และยังเชื่อว่าไม่มีลักษณะความดีของสังคมใดที่ปราศจากความดีของปัจเจกหรือ ความดีของสมาชิกในสังคม

จากมโนทัศน์ดังกล่าวเพลโต เสนอเห็นแย้งว่า ความดีจะต้องเป็นปรวิสัยเท่านั้น เพลโตยืนยันชัดเจนเพราะเห็นข้อบกพร่องที่ไซพิตส์กล่าวว่า ใครเห็นดีก็ว่าดี ใครเห็นชั่วก็ว่าชั่ว ซึ่งจะทำให้มีปัญหาในเรื่องการตัดสิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีขนาดใหญ่ เมื่อมีกรณีที่ไม่สามารถตัดสินได้และไม่มีเกณฑ์กลางในการตัดสินปัญหาที่จะเกิดขึ้นย่อมมีมากกว่า เมื่อปัญหามากเกณฑ์ตัดสินก็ต้องเด็ดขาด ในแง่นี้ทำให้มองเห็นภาพความสัมพันธ์เรื่องอุดมคติของชีวิตที่ว่าชีวิตจะต้องไม่มีเงื่อนไขดังที่เพลโตกล่าวว่า โลกแห่งประสาทสัมผัสนั้นไม่เที่ยง ไม่จริงแท้และไม่นั่นอน แต่โลกที่จริงแท้และแน่นอนต้องเป็นโลกของแบบเท่านั้น ซึ่งแบบนั้นไม่มีตัวตน ไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์คิดหรือจินตนาการ เป็นสิ่งที่มนุษย์เข้าไปค้นพบ ด้วยความรู้และเหตุผล แล้วจึงนำมาใช้เป็นรูปแบบในการตัดสิน (John K. Ruth & Frederick Sontag, 1988: 96) ทุกสิ่งในโลกล้วนมีลักษณะเฉพาะ ลักษณะเฉพาะของคุณธรรมที่เพลโตยกย่องในบุคคลว่าเป็นคนดี ได้แก่ ผู้มีปัญญา ผู้ที่รู้ประมาณ ผู้ที่กล้าหาญ และมีความยุติธรรม (Plato, 2016: 819) สิ่งที่เรามองเห็นหรือสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสเป็นเพียงสิ่งจำลองของแบบ การจะเข้าถึงแบบที่แท้จริงนั้นจะต้องใช้ปัญญา จึงจะสามารถค้นพบโลกของแบบได้ ดังนั้นความดีในจริยศาสตร์เพลโตจึงอยู่ในโลกของแบบ เป็นกลางและเป็นสากล มีเกณฑ์ตัดสินตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง และไม่มีเงื่อนไข เรียกว่า ความดีเชิงปรวิสัย เป็นสิ่งตายตัวและมีคุณค่าในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคล เช่น สูตรคณิตศาสตร์ $1+1=2$ ไม่ว่าที่ไหนเวลาใด 1 บวก 1 ก็ย่อมเท่ากับ 2 แม้แทนที่ด้วยสิ่งอื่นเข้าไป เช่น ไข่ 1 ฟอง บวกกับไข่อีก 1 ฟอง ก็ได้เท่ากับไข่ 2 ฟอง สูตรคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น คงที่อยู่อย่างนั้นไม่ว่าจะเปลี่ยนสิ่งใดมาใส่ในสูตร แบบในสูตรก็ยังคงเป็นจริงเช่นนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ความดีของเพลโตเป็นโลกของแบบหรือโลกแห่งมโนคติ สิ่งที่เราเห็นเป็นเพียงสิ่งจำลองของแบบอีกที คงที่และแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับลักษณะของสูตรคณิตศาสตร์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และไม่มีเงื่อนไขไม่ว่าจะเปลี่ยนสิ่งใดมาใส่เข้าไปก็ตาม ในจริยศาสตร์ก็เช่นกันหากจะดีต้องดี โดยไม่มีเงื่อนไข

ต่อมาเป็นมโนทัศน์ของทางพุทธจริยศาสตร์เสนอว่า “ความดี” มาจากคำว่า “กุศล” เป็นสภาวะหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจหรือมีผลกับจิตใจก่อน เช่น ไม่โลภ ไม่คิดประทุษร้าย ไม่หลงมกมาย แล้วจึงแสดงออกมาภายนอกทางการกระทำ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 35 ข้อ 292-293: 272) ในพุทธจริยศาสตร์มีหลักการที่มีความลุ่มลึกค่อนข้างซับซ้อน และในความซับซ้อนดังกล่าวมีการจัดลำดับการพิจารณา ผ่านเกณฑ์การตัดสินความดีในแง่ของการกระทำ คือ 1) ความดีแบบโลกิยะ เป็นการกระทำของบุคคลทั่วไปตามโลกวิสัย ที่ยังอยู่ภายใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลงแม้กระทำดีอยู่ก็ตาม เมื่อความปรารถนาไม่เป็นดังที่ต้องการ เช่น นาย ก. เข้าวัดทำบุญ ทำทาน นั่งสมาธิอยู่เป็นประจำ แต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องสูญเสีย

38 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

คนรักหรือญาติพี่น้อง ก็ยังคงมีน้ำตาร้องไห้เสียใจต่อการสูญเสียนั้น กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ดีที่อยู่ในโลกวิสัย 2) ความดีแบบโลกุตตระ เป็นการกระทำของผู้ที่อยู่เหนือโลกวิสัยเพื่อประโยชน์ของจิตใจที่อยู่เหนือเรื่องทางโลก มีอิสระสูงสุดเป็นสิ่งเดียวกับความว่างเปล่า ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาหรือตามเหตุปัจจัย เช่น พระอริยเจ้าผู้เข้าสู่มรรคผลนิพพาน (พระมหาพรชัย สิริวิโร, 2562: 65-66) จากความหมายและเกณฑ์การตัดสินดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาความสัมพันธ์ของลักษณะความเป็นมนุษย์ในแง่ปัจเจกนั้น เป็นปัญหาทางด้านคุณค่าที่ถกเถียงกันอยู่ในแบบโลกียะมากกว่า เพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมมนุษย์ ยังต้องมีเกณฑ์และการตัดสินเพื่อสร้างบรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน

พุทธจริยศาสตร์จึงเน้นพัฒนาที่การกระทำทางกาย วาจา ใจ ของบุคคล เป็นหลัก โดยที่บุคคลสามารถเป็นผู้เลือกได้ว่า จะกระทำหรือไม่กระทำ เป็นการยืนยันความเป็นอัตวิสัย ที่ให้สิทธิบุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งที่ตนคิดว่าดีหรือไม่ดี (พระมหาพรชัย สิริวิโร, 2562: 46) ซึ่งการตัดสินความดีของแต่ละบุคคลนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการพัฒนาสภาวะธรรมที่เป็นกุศลภายในจิตใจของบุคคลแล้วแสดงออกมาทางการกระทำที่เป็นกุศลจึงเรียกว่าดี พุทธจริยศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์สามารถฝึกฝนอบรมตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม บำเพ็ญกุศล ชำระจิตให้ผ่องแผ้ว มีความอดทน ไม่ว่าจะร้ายใคร ไม่ฆ่าใคร มีความสำรวม รู้จักประมาณ และตั้งมั่นเพียรพยายามพัฒนาตนได้ จึงมีแนวทางในการศึกษาพัฒนาตนให้อยู่ในหลักไตรสิกขา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 29 ข้อ 175: 501) ซึ่งจะได้นำไปทำการศึกษาวิเคราะห์ต่อในหัวข้อของศีลที่เป็นกฎธรรมชาตขั้นพื้นฐานของมนุษย์คือ ศีล 5

จากการกล่าวถึงความดีของทั้ง 3 มโนทัศน์ข้างต้นไปแล้วนั้น ในบทความนี้จะทำการศึกษาวิเคราะห์ ผ่านการทดลองทางความคิด เสนอประเด็นปัญหาในพุทธจริยศาสตร์ขึ้นมาพิจารณา โดยเชิญสำนักทางจริยศาสตร์ที่ชื่อว่า **โซพิสต์** และนักปรัชญาที่ชื่อว่า **เพลโต** มาพิจารณาปัญหาเรื่องของ **ศีล 5** ในฐานะเป็นคุณค่าของ**พุทธจริยศาสตร์** โดยพิจารณาจากคำถามที่ว่า โซพิสต์และเพลโตจะเห็นด้วยหรือไม่ว่า ศีล ๕ เป็นคุณค่า ที่ดีและควรสนับสนุนให้กระทำ

หลักของศีล 5

พุทธจริยศาสตร์กล่าวถึง“ความดี” โดยความหมายมาจากคำว่า “กุศล” เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นในจิตใจ หรือมีผลกับจิตใจ เช่น 1) อโลภะ คือ ความไม่โลภ 1) โทสะ คือ ความไม่คิดประทุษร้าย 2) อโมหะ คือ มีปัญญา กริยา รู้ชัด ไม่หลงงมงาย จากนั้นจึงแสดงออกมามากมายนอกทางการกระทำ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 35 ข้อ 292-293: 272) เช่น

- 1) กายสุจริต คือ ความประพฤติชอบด้วยกาย 1) วจิตสุจริต คือ ความประพฤติชอบด้วยวาจา
3) มโนสุจริต คือ ความประพฤติชอบด้วยใจ ซึ่งการกระทำที่เป็นกุศลจะแยกออกไป ดังตารางด้านล่าง

กุศลมูล	กุศลกรรม
อโลภะ คือ ความไม่โลภ	กุศลกรรมทางกาย
อโทสะ คือ ความไม่คิดประทุษร้าย	- เว้นจากการฆ่า
อโมหะ คือ มีปัญญา กริยารู้อัด ไม่หลงงมงาย	- เว้นจากการลักทรัพย์
	- เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
	กุศลกรรมทางวาจา
	- เว้นจากการพูดเท็จ, พูดส่อเสียด, พูดคำหยาบ, พูดเพ้อเจ้อ
	กุศลกรรมทางใจ
	- เว้นจากความประมาท ขาดสติ

ตาราง 1 กุศลมูลและกุศลกรรม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 20 ข้อ 70: 277-278)

กุศลกรรมเป็นการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ของกุศลจิต ซึ่งอยู่ในหลักของ ศีล 5 คือ ธรรมทั้งหลายของบุคคลผู้ปฏิบัติถือว่าดี โดยมีเจตนางดเว้นเพื่อเป็นเกาะป้องกันตนจากอกุศลกรรม กล่าวคือ ศีล 5 เป็นกฎพื้นฐานที่แต่ละบุคคลสามารถนำมาพิจารณาด้วยตัวเองได้ว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ในบริบทของปัจเจก ถ้าผู้ใดเห็นชอบว่าควรประพฤติตามก็นำมาเป็นข้อปฏิบัติของตน และพยายามตั้งใจทำตามนั้น หากปฏิบัติตามได้ถือว่าดี เมื่ออยู่ในบริบทของสังคมเป็นกฎที่สังคมกำหนดว่าดี เป็นหลักความประพฤติว่าด้วยเรื่องของการ ไม่ละเมิดหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมื่อปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติย่อมก่อให้เกิดผลดีหรือผลร้ายแก่ตน เป็นไปตามกฎแห่งกรรมตา กล่าวคือ เมื่อกระทำความดีไปแล้วมนุษย์ย่อมต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ปิ่น มุกกันต์, 2514: 421-427)

ศีลข้อ 1 ปาณาติบาต งดเว้นจากการฆ่า

การฆ่า หมายถึง การละเมิดสิทธิในชีวิตของผู้อื่น ด้วยการกระทำให้ถึงแก่ความตาย ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตได้แก่ คน สัตว์ ทุกชีวิตย่อมมีสิทธิในการมีชีวิตของตนราบจนถึงวัน

40 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

สิ้นชีวิตไปตามธรรมชาติ หากมีใครกระทำการฆ่าถือเป็นการละเมิดสิทธิและเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น และนอกจากการฆ่าแล้วยังมีการกระทำอื่นที่อาจดูน้อยลงมาไม่ถึงกับการฆ่าแต่ก็ถือว่าเป็นการเบียดเบียนชีวิตได้เช่นกัน ได้แก่ การทำร้ายร่างกายทำให้เจ็บปวดหรือพิการ การทรมานร่างกาย เช่น การกักขัง การลาก การใช้งานเกินกำลัง เป็นต้น

ศีลข้อ 2 อทินนาทาน งดเว้นจากการลักทรัพย์

การลักทรัพย์ หมายถึง การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น หมู่นคณะ หรือส่วนรวม มาเป็นของตน โดยที่เจ้าของมิได้ยินยอม เรียกว่า โจรกรรมหรือขโมย ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น ขโมยลับหลัง การชิงเอาซึ่ง ๆ หน้า ขูให้กลัวแล้วจึงเอาทรัพย์ รุมทำร้ายแล้วเอาทรัพย์ อ้างหลักฐานพยานเท็จเพื่อเอาทรัพย์ การฉ้อฉลทำอุบายให้เจ้าทรัพย์ตามไม่ทัน แล้วเอาทรัพย์ การทำของปลอมขายแลกเปลี่ยนให้ได้ทรัพย์ บิดพลิ้วคำมั่นสัญญาแล้วเอาทรัพย์ ปกปิดซ่อนทรัพย์ จนเจ้าของหาไม่เจอแล้วเอาไว้อเอง การสลับทรัพย์ของตนกับของคนอื่นถือเอาที่ตนต้องการ หลีกเลี่ยงไม่จ่ายตามที่จะต้องจ่าย การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมิชอบ นอกจากรูปแบบการกระทำดังกล่าว ยังมีการกระทำอีกลักษณะที่เป็นการสนับสนุนก็ถือว่าอยู่ในข้อของการลักทรัพย์ได้ด้วย เช่น การสนับสนุนให้คนอื่นขโมย คบคนอื่นเพื่อหวังหลอกเอาทรัพย์ การรับสินบนสินจ้างที่ผิดหน้าที่ การทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย การหยิบเอาของผู้อื่นมาด้วยความมั่งง่าย

ศีลข้อ 3 กามสุมิฉฉาจาร งดเว้นจากการประพฤติดัดในกาม

การผิดในกาม หมายถึง การละเมิดสิทธิในบุคคลของผู้อื่น หรือเป็นบุคคลที่ต้องห้ามกามในที่นี้ หมายถึง ความใคร่ทางเมถุน คือ ความใคร่ ความต้องการในการมีคู่ ผิดในกาม จึงหมายถึง ความใคร่ ความต้องการในคู่ที่ไม่ใช่ของตน หรือเป็นบุคคลต้องห้าม ถือเป็นการละเมิดสิทธิในบุคคลผู้เป็นคู่ หรือเป็นบุคคลต้องห้าม แบ่งเป็น กรณีชาย คือ ไม่ประพฤติดัดในกามกับหญิงต้องห้าม 3 ประเภท ได้แก่ 1) หญิงมีสามี 2) หญิงที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือมีผู้ปกครองไม่เป็นอิสระในตน 3) หญิงมีจารีตต้องห้าม คือ หญิงที่เป็นเหล่ากอของตนดังนี้ ก) นับจากแม่ ขึ้นไป 3 ชั้น ได้แก่ ย่าทวด ยายทวด ย่า ยาย นับลงมา 3 ชั้น ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ข) หญิงหวงห้ามโดยข้อบังคับ ภิกษุณี สามเณรี หญิงรักษาอุโบสถศีล ผู้เยาว์ เป็นต้น กรณีหญิง คือ การไม่ประพฤติดัดในกามกับชายต้องห้าม 2 ประเภท ได้แก่ 1) ไม่ประพฤติดัดในกามกับชายอื่นที่

ไม่ใช่สามิตน (กรณีหญิงมีสามี) 2) ไม่ประพฤติผิดในกามกับชายที่ไม่เป็นอิสระในตนทุกกรณี (กรณีหญิงไม่มีสามี)

ศีลข้อ 4 มุสาวาท งดเว้นจากการพูดเท็จ

การพูดเท็จ หมายถึง การแสดงออกด้วยเจตนาบิดเบือนความจริงให้ผู้อื่นหลงเชื่อ หรือเข้าใจผิด แบ่งเป็น การแสดงออกทางวาจา คือ พูดให้ผิดจากความจริงหรือการโกหก เช่น รู้เห็นแต่ไม่พูดปล่อย ให้เข้าใจผิดไปอย่างนั้น เรื่องมีมูลเหตุน้อยแต่พูดให้เห็นว่ามาก เรื่องมีมูลมากแต่พูดให้เห็นว่าน้อย ปิดความบกพร่องของตนไว้ พูดวกไปวนมา พูดเกินความจริง การคุยโวโอ้อวดเกินสมควร การรับปากแล้วไม่ทำตาม ที่รับปาก การแสดงออกทางกาย คือ การกระทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดจากความเป็นจริง เช่น รู้ว่าผิดแต่ไม่แสดงตน แสร้งทำกิริยาอาการให้ผู้อื่นตีความผิดไป เช่น แกล้งพยักหน้า แกล้งสั่นศีรษะ แกล้งนั่งเฉย แกล้งแสดงกิริยา ให้คนอื่นหลงเชื่อผิดๆ แสดงกิริยาที่เกินความเป็นจริง แต่ในบางกรณีก็อาจจะมีข้อยกเว้น เช่น พูดสิ่งที่จำได้ จำเป็น และเข้าใจอย่างนั้น พูดตามรูปแบบของการพูดในสังคม เช่น ด้วยความเคารพ แม้ขณะนั้นอาจไม่ได้รู้สึกเคารพ เพราะถือเป็นการแสดงมารยาทต่อกันในสังคม การเล่านิทานเพื่อฟังกันเพลินๆ พูดพลั้งไป

ศีลข้อ 5 สุราเมรัย งดเว้นจากการเสพน้ำเมาอันเป็นเหตุของความประมาท

การเสพ หมายถึง กินหรือบริโภค น้ำเมา หมายถึง น้ำที่กินหรือบริโภคเข้าไปในร่างกายแล้วทำให้เมา เสพน้ำเมา หมายถึงการกินหรือบริโภคน้ำเข้าไปในร่างกายแล้วทำให้เกิดอาการเมา เช่น สุราเมรัย อาการเมา คือ อาการขาดสติ ไม่สามารถควบคุมร่างกายได้ตามปกติ การดื่มหรือกินน้ำที่ทำให้เมาจนขาดสติ ไม่สามารถควบคุมร่างกายได้ตามปกติ จึงเป็นเหตุของความประมาท

วิเคราะห์ข้อพิจารณา ในหลักของศีล 5

จากศีลข้อ 1 งดเว้นจากการฆ่า พุทธจริยศาสตร์ กล่าวว่า เป็นเรื่องดีเพราะถือว่าการละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น ในการตัดรอนไม่ให้ผู้นั้นได้มีชีวิตอยู่ตามสิทธิ์อันพึงมี แม้กระทั่งการทำร้ายร่างกายกันหรือทำให้เจ็บปวดทรมาน เช่น กรณีเด็กวัยรุ่นรุมทำร้ายคู่อริจนถึงแก่ความตาย บางกรณีถึงขั้นใช้อาวุธทำให้ผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงนั้นถูกลูกหลงบาดเจ็บตามไปด้วย จากตัวอย่างเป็นการกระทำของบุคคลที่เกิดจากโทสะหรือความโกรธ จึงไปละเมิดสิทธิ์ผู้อื่นไม่ว่าสาเหตุจะเกิดจากความแค้นส่วนตัวอย่างคึกคะนองหรือกระทำด้วยความไม่รู้เพียงสักก็ตาม แต่

42 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ผลที่ได้รับกลายเป็นปัญหากระทบต่อความสงบของสังคม เพราะการกระทำของบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมสภาวะภายในของตนเองได้จึงแสดงออกมาทางการกระทำที่ไม่ดีทางสังคม

ในกรณีเช่นนี้ แม้อิโซพิสท์จะกล่าวว่า Man is the measure of all things ที่หมายถึง มนุษย์เป็นเครื่องวัดทุกสรรพสิ่งการตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีก็สุดแต่ความพอใจของตน (พระราชวรมุนี(ประยูร ธมมจิตโต), 2544: 108) มีคำถามว่ามนุษย์ที่โซพิสท์กล่าว ถึงนั้นเป็นอย่างไร การที่มนุษย์จะสามารถตัดสินสิ่งใดได้นั้นควรจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถพอสมควรที่จะพิจารณาด้วยเหตุผล เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง หรือแม้แต่โซพิสท์ก็เป็นครุผู้มีความรู้ความสามารถระดับหนึ่งที่มีลูกศิษย์มากมาย การสอนคนจึงเป็นการสอนให้บุคคลนั้นมีความรู้ ที่จะพิจารณาด้วยเหตุผลของตนได้ ดังนั้นในการตัดสินเรื่องของการฆ่า โซพิสท์น่าจะจะต้องมีการพิจารณาด้วยเหตุผล และเหตุผลนั้นก็ไม่ใช่เกณฑ์ที่มาจากโลกที่เหนือความเป็นจริงที่รับรู้ได้ แต่เป็นเกณฑ์ที่เราเห็นด้วยร่วมกันในสังคม จึงมีกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคล ในสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ โซพิสท์จึงเห็นด้วยกับกฎหมายของสังคม หรือกฎหมายที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อความสงบของสังคม

สำหรับเพลโตมองความดีในลักษณะของมโนคติ หากการงดเว้นจากการฆ่า สามารถเป็นมโนคติได้ เพลโตก็จะเห็นด้วย ในแง่นี้อาจพิจารณาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่รักชีวิตด้วยกันทุกคน เมื่อมีใครจะเข้ามา ทำการฆ่าคงไม่มีใครที่ต้องการให้ฆ่าด้วยความยินดี การถูกฆ่าจึงไม่เป็นที่ต้องการของทุกคน แต่หากมีใครคิด จะฆ่าใครก็ได้ตั้งใจปรารถนา เช่น นาย ก. ขับรถบนถนน เมื่อรถอีกคันของนาย ข. ขับเข้ามาใกล้จะชน นาย ก. จึงกดแตรรถให้สัญญาณเตือนแต่นาย ข. กลับไม่พอใจเร่งเครื่องขับรถปาดไปมา แล้วแข่งไปปาดหน้ารถของนาย ก. เพื่อให้จอด นาย ข. ลงจากรถทันทีมุ่งตรงไปที่รถของนาย ก. ในมือถือปืนมาจ่อยิงนาย ก. กระสุนทะลุเข้าไปที่หน้านาย ก. จนเสียชีวิต จากเหตุการณ์นี้ไม่มีใครสามารถรู้ได้ว่าตนเองจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้ต้องสูญเสียชีวิต เพียงการกดแตรให้สัญญาณเตือนการขับขึ้นบนท้องถนน ซึ่งเป็นกฎการกระทำตามระเบียบของการขับรถทั่วไป จะต้องมีการกระทำอันใดที่จะทำให้มนุษย์ไม่กระทำการฆ่าในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นการที่พุทธจริยศาสตร์จะชี้แจงให้เพลโตยอมรับความเป็นปรัสเซีย ในศีลข้อ 1 ได้ในแง่เป็นหลักการกระทำที่ประกอบด้วยคุณธรรมโดยใช้ปัญญาไตร่ตรองเหตุผล (พระราชวรมุนี (ประยูร ธมมจิตโต), 2544 : 177) ที่มนุษย์ทุกคนควรเว้นจากการฆ่าหรือการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น แต่การที่มนุษย์จะสามารถเข้าถึงการไม่ฆ่าว่าเป็นมโนคติของความดีได้นั้น ต้องใช้ปัญญาในการศึกษาพัฒนาเรียนรู้

จากศีลข้อ 2 งดเว้นจากการลักทรัพย์ พุทธจริยศาสตร์กล่าวว่า เป็นเรื่องดีเพราะถือว่าไม่เป็น การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นโดยที่ผู้นั้นมิได้ยินยอม ซึ่งลักษณะดังกล่าว บางครั้งมีความซับซ้อนอยู่ในการกระทำที่ยากให้ใครพิจารณาออกจากตนเอง หากจะสามารถ

แยกให้เห็นได้ง่ายก็ด้วยแบ่งเป็นการมอง ในระดับปัจเจกและระดับสังคม ในระดับปัจเจกเป็นเรื่องที่สามารถพิจารณาเหตุและผลก่อนการกระทำได้ด้วยตนเอง ยกตัวอย่างบางกรณีมาพิจารณาเช่น การทำของปลอมขายแลกเปลี่ยนให้ได้ทรัพย์ กรณีนี้มีเกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่างยินยอมพร้อมใจทำการค้าต่อกัน ขวนพิจารณาผลเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นกับผู้ซื้อและผู้ขายที่ผลิตของปลอมขึ้นมา แต่เกิดขึ้นกับเจ้าของผู้ผลิตของแท้ที่ถูกละเมิดสิทธิ์ ลักทรัพย์สินทางปัญญาที่คิดค้นขึ้นมาอย่างยากลำบาก และใช้งบประมาณมากพอสมควรกว่าจะผลิตสินค้านั้นออกมา อีกทั้งงบประมาณการทำโฆษณาว่าสินค้าจะมีชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ต้องการของตลาดการค้า ความเสียหายต่อรายได้ที่ควรได้ เมื่อมีผู้ผลิตอีกรายละเมิดสิทธิ์ทำของปลอมเลียนแบบมาแย่งรายได้ ไปอย่างง่ายดาย โดยที่เขาไม่ได้ยินยอม การละเมิดสิทธิ์ลักษณะนี้ถือเป็นการลักขโมยอย่างหนึ่ง

กรณีเช่นนี้ โซพิสต์ อาจมองถึงการประกอบอาชีพของผู้ที่ทำของปลอมว่าเขาอาจมีเหตุผลบางประการของเขาที่ทำให้เขาเลือกกระทำในแบบนั้น ยกตัวอย่างเช่น การทำของปลอมโดยอาจเลียนแบบเพียงบางส่วน วัสดุที่ใช้ผลิตก็เป็นคนละชนิดไม่สามารถทำให้เหมือนหรือดีได้เท่าของแท้ เพราะมีต้นทุนการผลิตที่ต่างกัน กลุ่มผู้ซื้อก็เป็นคนละกลุ่ม ซึ่งจะอยู่ในกลุ่มคนผู้ที่ไม่สามารถซื้อของแท้หรือไม่นิยมของแท้ เพราะสุราคาไม่ไหวจึงมักซื้อของปลอม ในระดับปัจเจกจึงเป็นเรื่องเหตุผลตามความพอใจของผู้ซื้อและผู้ขาย ที่ต่างยอมรับได้ในราคาและวัสดุที่ไม่เหมือนของแท้ แต่โซพิสต์ก็อาจมีปัญหาในการที่จะตอบคำถามระดับสังคมว่า หากอนุญาตให้ผู้ผลิตของปลอมสามารถกระทำได้ง่ายอย่างอิสระเสรีโดยไม่มีควบคุมและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนสามารถพัฒนาวัสดุและราคาไปจนถึงระดับใกล้เคียงของแท้จะเกิดอะไรขึ้น กรณีที่ผู้ผลิตของแท้เป็นบริษัทใหญ่ โดยปกติมักมีตลาดการค้าที่กว้าง จะมีการลงทุนในหลายประเทศ ไม่ได้มีเพียงในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อความสามารถทางการค้าหรือการตลาดในประเทศที่เข้าไปลงทุนนั้น ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นไปตามเป้าประสงค์ ระยะเวลาหนึ่งก็จะยกเลิกการค้าหรือย้ายฐานผลิตไปที่อื่น จึงทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นบุคคลธรรมดาทั่วไปอาจไม่สามารถรับรู้ได้ แต่ในกรณีที่ผู้ผลิตของแท้เป็นบริษัทเล็ก ก็อาจจะทำให้ต้องปิดกิจการลงไปเนื่องจากเมื่อคิดค้นหรือผลิตสิ่งใดออกมาก็จะถูกทำซ้ำลอกเลียนแบบไปได้อย่างง่ายดาย ผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมเกิดขึ้น แน่นนอนว่ากระทบต่อผู้ผลิตของแท้โดยตรง และผู้ที่ต้องการซื้อของแท้มาใช้ รวมถึงภาครัฐหรือประเทศที่ต้องเสียชื่อเสียงจากการไม่สามารถจัดการปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ที่ถือเป็นการลักทรัพย์ระดับ ประเทศ อีกทั้งทำให้ขาดรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่มากกว่าผู้ผลิตสินค้าปลอมขึ้นมา โซพิสต์จึงเห็นด้วยกับศีลข้อ 2 ในแง่ประโยชน์โดยรวมที่มากกว่าหากไม่มีการละเมิด

44 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ในกรณีนี้ความเป็นปรีวิสัยที่เพลโตเห็นด้วยนั้น สามารถพิจารณาในแง่คุณธรรมของ คนดี หรือมโนคติของบุคคลที่เพลโตยกย่องคือ คนมีปัญญาใช้เหตุผลกำหนดพฤติกรรมของตน ที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคมโดยรวมและรู้จักประมาณที่จะใช้เหตุผลควบคุมตัณหาหรือ ความต้องการของตน จากการผลิตของปลอมออกมาขายโดยเลียนแบบสินค้าผู้ที่ทำการคิดค้น เป็นการกระทำที่เกิดจากความโลภที่เป็นไปเพื่อความอยู่รอดของตนเองเท่านั้นถือเป็นการลัก ทรัพย์ ไม่ใช่ปัญญาด้วยเหตุผลของคนดีตามที่เพลโตกล่าว แต่หากมีการพัฒนาการใช้ปัญญา ไตร่ตรองเหตุผล ด้วยความรู้ที่คนดีจะต้องรู้จักประมาณในความต้องการของตน ก็จะไม่ไปทำ การละเมิดสิทธิผู้อื่น หรือลอกเลียนแบบสิ่งที่ดีไม่ได้ทำการคิดค้นด้วยปัญญาของตนเองมาหา รายได้ จนทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย จากตัวอย่างการงดเว้นจากการลักทรัพย์สามารถเป็น มโนคติในแง่ที่มนุษย์ต้องใช้คุณธรรมไตร่ตรองด้วยปัญญาในการเรียนรู้ให้ถึงมโนคติของความดี ว่า เหตุใดการลักทรัพย์จึงเป็นสิ่งไม่ดี สำหรับทุกคน คงไม่มีใครต้องการให้สิ่งที่เป็นทรัพย์สินของ ตนที่หามาได้โดยยากถูกลักขโมยไปโดยง่าย ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินที่เป็นสิ่งของหรือแม้กระทั่ง ทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้นเพลโตจึงเห็นด้วยกับศีลข้อ 2 คือการงดเว้นจากการลักทรัพย์ว่าเป็น สิ่งที่ดีที่ควรสนับสนุน

จากศีลข้อ 3 งดเว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม พุทธจริยศาสตร์กล่าวว่า เป็นเรื่องดี ที่ไม่ไปละเมิดสิทธิในบุคคลที่เป็นคู่ของผู้อื่นหรือเป็นบุคคลต้องห้าม มีหลายกรณีด้วยกันแต่ ภาพรวมในข้อนี้จะเป็นเรื่องของการไม่เบียดเบียนทำร้ายจิตใจผู้อื่น ผลเสียตามมาให้เห็น มากมายหลายกรณีในปัจจุบัน ยกตัวอย่างจากข่าว พบหญิงสาวถูกฆ่าตายอยู่ในห้องพัก ตำรวจเข้าตรวจสอบบริเวณจุดเกิดเหตุ ค้นเจอหลักฐานที่สามารถโยงไปถึงตัวผู้กระทำ ซึ่งกรณี เช่นนี้มักเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้ตายเสมอ เช่น สามี หรือคู่รัก จากการสอบถามคำล้นเกิดจากความ หึงหวงที่หญิงสาวบอกเลิกและแอบไปมีคนอื่นใหม่ จากความเสียใจกลายเป็นความโกรธแค้นจนถึง ขั้นประหารประหารกันอย่างง่ายตาย ซึ่งประเด็นนี้เป็นข้อพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นมากกว่าเหตุ โดยเชียวโซพิสต์ และ เพลโต มาร่วมพิจารณาด้วย

โซพิสต์อาจมองเรื่องการเปลี่ยนคู่ว่า แน่นนอนอาจจะทำให้ใครคนใดต้องเสียใจ เหตุผลของใครก็ของคนนั้น การอยู่ร่วมกันต่อไปไม่ได้เป็นเรื่องระหว่างคนสองคนที่ต้องพิจารณา เหตุผลของกันและกัน หากยอมรับกันได้ก็ปรับปรุงแก้ไข แต่หากยอมรับกันต่อไปไม่ได้ก็ต้องแยก ย้ายกันไปเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งเป็นเรื่องของเหตุผลที่ต่างฝ่ายต้องตกลงกันเอง ไม่มีใครสามารถ ไปตัดสินแทนใครได้เพราะไม่ได้ไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับเขา และเป็นธรรมดาที่ต้องเกิดความ เสียใจเมื่อไม่สามารถยอมรับเหตุผลของกันและกันได้ แต่การเสียใจกลายเป็นความโกรธแค้น จนถึงขั้นทำร้ายร่างกายหรือทำให้เสียชีวิตนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในวงกว้างเกินกว่าคนสองคน จากตรงนี้โซพิสต์น่าจะไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนคู่โดยไม่พิจารณาด้วยเหตุผลเพราะก่อให้เกิด

ปัญหาสังคม เช่น หากมีบุตร พ่อติดคุกเพราะฆ่าแม่ ลูกจะอยู่อย่างไร หากไม่มีผู้เลี้ยงดูที่ดี เด็กอาจมีปัญหาส่งผลกระทบต่อสังคม ในภายภาคหน้าอีกระดับ หรือหากมีพ่อแม่ที่ต้องดูแลอยู่ เสاهลักรตายจากไปหรือต้องรับโทษติดคุก พ่อแม่จะอยู่อย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้โซฟิสต์ย่อมต้องเห็นด้วยกับศีลข้อ 3 เพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสังคมในภายหน้า จากเหตุผลที่ว่า หากจะตัดสินสิ่งใดดีกว่าอีกสิ่ง สิ่งนั้นต้องมีประโยชน์มากกว่า กรณีนี้การระงับที่เหตุย่อมได้ประโยชน์กว่าปล่อยให้เกิดผลเสีย

สำหรับมุมมองของเพลโต ในข้อนี้พิจารณาในแง่ของการใช้ปัญญาควบคุมตัณหาคือ ความอยาก ความต้องการ ที่เกิดจากโมหะหรือความหลงเป็นคุณลักษณะของคนดี บุคคลจะทำความดีก็เพราะรู้ว่าทำไมสิ่งนั้นจึงดี จะเป็นมโนคติของความดี ก็ด้วยรู้ว่าการงดเว้นจากการละเมิดสิทธิในบุคคลอันเป็นคู่ของผู้อื่น เป็นความดีในแง่ของมนุษย์ทุกคนย่อมเห็นตรงกันว่าไม่มีใครไม่รักและไม่หวงแหนสิ่งอันเป็นที่รักของตน หากจะมีใครมาแย่งหรือพรากไปย่อมทุกข์ใจ จึงไม่มีใครต้องการให้ผู้ใดมาพรากของรักของตน และเรารู้ว่าหากกระทำลงไปแล้วผู้กระทำย่อมต้องยอมรับผลที่ตามมา ยกตัวอย่างจากข่าว มีหญิงสาวผู้หนึ่งถือทะเบียนสมรสเข้าไปในงานแต่งงานแห่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อเดินเข้าไปพบว่าผู้ที่เป็นเจ้าบ่าวคือสามีของตน ที่แอบไปแต่งงานกับหญิงสาวคนใหม่ หญิงสาวจึงนำทะเบียนสมรสยืนยันความเป็นคู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย และยังไม่ได้มีการเลิกร้างกันไปแสดงให้หญิงที่เป็นเจ้าสาวในงานได้รับรู้ แม้ว่าบุคคลดังกล่าวทั้งเจ้าบ่าวผู้เป็นสามีและเจ้าสาวผู้เป็นหญิงคนใหม่จะไม่สนใจไยดี แต่สังคมก็ได้รับรู้ว่าทะเบียนสมรสเป็นเอกสารสำคัญที่ต่างเข้าใจตรงกันว่าชายคนดังกล่าวมีคู่อยู่แล้ว ทำให้สังคมไม่ยอมรับเกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักเป็นกระแสดังในสังคม แม้กระทั่งแม่ของเจ้าบ่าวเองยังไม่ยอมรับในการกระทำของลูกชาย ถึงขั้นเข้าไปตบศีรษะกลางงานเมื่อวันแต่งงานทำให้ต้องอับอาย อีกทั้งยังกระทบกระเทือนถึงหน้าที่การงานด้วยกันทั้งสองคน ท้ายที่สุดยังถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้เป็นภรรยาที่ถือทะเบียนสมรส โดยมีคำสั่งจากศาลเรียกให้ชดใช้เป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท จากตัวอย่างเป็นการยืนยันถึงความเป็นสากลที่ทุกคนต่างยอมรับร่วมกัน เพลโตจึงเห็นด้วยกับคุณค่าความเป็นปรีวิสัยในแง่ของกฎการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลควบคุมตัณหาของตน ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น จึงเห็นด้วยในศีลข้อ 3 ว่าเป็นสิ่งดีและควรสนับสนุน

จากศีลข้อ 4 งดเว้นจากการพูดเท็จ พุทธจริยศาสตร์ กล่าวว่า การแสดงออกด้วยเจตนาบิดเบือนความจริงให้ผู้อื่นหลงเชื่อหรือเข้าใจผิด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกมทางวาจาหรือการแสดงออกมทางกาย เหล่านี้เป็นสิ่งไม่ดีจึงควรงดเว้นไม่กระทำสิ่งๆที่เรียกว่าเป็นการพูดเท็จหากทำได้ถือว่าดี

ในข้อนี้ โซฟิสต์ อาจเห็นด้วยกับการพูดที่ทำให้ตนเองได้ประโยชน์ แต่การพูดให้ตนเองได้ประโยชน์กับการพูดให้ผู้อื่นเสียประโยชน์นั้นเป็นคนละเรื่องกัน พิจารณาจากตรงนี้ ก่อนในเบื้องต้นที่ความเป็นครูผู้สอนศิลปวิทยาการต่างๆ ของโซฟิสต์ อย่างเช่น โพรแทกอร์รัส (Protagoras) ความเป็นครูย่อมเป็นผู้มีความรู้ความสามารถพอสมควรจึงทำการสอนผู้อื่นได้ โพรแทกอร์รัสสอนหลักการสร้างความสำเร็จทางการเมือง โดยใช้วาทศิลป์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญ สำหรับนักการเมือง ที่ต้องใช้ในการอธิบายเหตุและผลเพื่อความน่าเชื่อถือ จึงสอนให้เรียนรู้การใช้วาทศิลป์ด้วยเหตุผลมาอธิบายความจริงอย่างมีหลักการ (Plato, 2013: 58) การพูดให้ตนได้ประโยชน์ของโซฟิสต์จึงมีลักษณะต่างจากการพูดให้ผู้อื่นเสียหายหรือเสียประโยชน์ ยกตัวอย่าง การพูดให้ตนได้ประโยชน์ เช่น ในการประชุมเรื่องการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานแห่งหนึ่ง ผู้ที่ทำหน้าที่อธิบายรายละเอียดงบประมาณจำเป็น ต้องมีทักษะในการอธิบายอย่างมีหลักการและเหตุผลเพียงพอถึงความจำเป็น ที่ต้องจัดสรรงบประมาณเช่นนั้น หากมีเหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผลผู้ฟังหรือผู้พิจารณาก็ไม่อาจเข้าใจ และไม่สามารถยอมรับในงบประมาณที่ถูกจัดสรรเช่นนั้นได้ และในทางกลับกันเมื่อพูดหรืออธิบายได้อย่างมีเหตุผลและมีหลักการอย่างสมเหตุสมผล ก็ได้ประโยชน์ทำให้งานที่เป็นความรับผิดชอบของตนสำเร็จ ด้วยความสามารถในการพูดหรืออธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจและร่วมกันพิจารณาให้ผ่านไปได้ด้วยดี ต่อไปเป็นตัวอย่างการพูดเพื่อให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ เช่น ในการประชุมงานของบริษัทแห่งหนึ่ง นาย ก. ไม่พอใจที่นาย ข. สามารถอธิบายงานอย่างมีเหตุผลและสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทุกคนต่างเห็นชอบแต่มีส่วนหนึ่งที่ไม่เห็นชอบ หนึ่งในนั้นก็คือนาย ก. แต่แทนที่นาย ก. จะอธิบายด้วยเหตุผลในสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยในเรื่องที่กำลังประชุมกันอยู่นั้น กลับยกเรื่องส่วนตัวของนาย ข. ซึ่งไม่เกี่ยวข้องมาอธิบาย อีกทั้งอ้างถึงนิสัยของนาย ข. ตามมุมมองของตนให้ที่ประชุมฟัง แม้วานาย ข. อาจจะอธิบายความเชื่อมโยงถึงนิสัยส่วนตัวของนาย ก. ที่มีผลเสียกับงาน แต่ก็ไม่ใช่ทั้งกาลและเทศะที่นาย ข. จะนำเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาต่อว่าปะปนกับการพิจารณางานในที่ประชุม หากเรื่องงานไม่ดีก็ต้องพูดกันด้วยเรื่องความไม่ดีของเรื่องงาน แต่หากพฤติกรรมนิสัยส่วนตัวไม่ดีก็ต้องเป็นวาระอื่นให้ผู้มีหน้าที่โดยตรงที่จะตัดสินซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของนาย ก. การกระทำดังกล่าวของนาย ก. จึงเป็นลักษณะของการพูดเพื่อให้ผู้อื่นเสียหายหรือเสียประโยชน์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมไม่ดีของการพูดที่เจตนาให้ผู้อื่นเสียหาย ถือเป็นกรพูดเท็จอย่างหนึ่ง อีกทั้งยังทำให้เสียเวลาในการประชุมไม่สำเร็จเสร็จสิ้นด้วยสาระสำคัญ จึงควรงดเว้นจากการพูดเท็จ โซฟิสต์ยอมรับในหลักการของศีลข้อ 4 นี้ด้วยเหตุผลของการได้รับประโยชน์ที่มากกว่าปล่อยให้ผลเสียต่อส่วนรวม

สำหรับมุมมองของเพลโต มโนคติสำคัญในศีลข้อ 4 นี้ อาจเทียบเคียงได้กับคุณลักษณะของคนดีที่เพลโตยกย่องได้แก่ ผู้มีปัญญาและกล้าหาญ คนดีต้องเป็นผู้มีปัญญาและรู้

ว่าเวลาใดควรพูด เวลาใดควรเงียบ โดยไม่ใช้อารมณ์มีส่วนร่วมแต่เป็นการใช้เหตุผลมาพิจารณา ในความเป็นสากลของการพูดความจริง ไม่ว่า ที่ไหน เวลาใด การพูดความจริงย่อมเป็นสิ่งดีที่ทุกคนต้องการ พิจารณาจากตรงนี้ เมื่อคุณไปตรวจสุขภาพ ก็เพื่อต้องการรู้ว่าสุขภาพของคุณเป็นเช่นไร หากหมอไม่ยอมพูดความจริงเกี่ยวกับผลการตรวจ พยายามบ่ายเบี่ยงให้คุณแลกรักษาสุขภาพให้ดีแล้วมาตรวจตามที่หมอนัดอย่างเคร่งครัด ในช่วงแรกคุณก็ยังคงเชื่อและทำตามที่หมอบอก แต่พอนานวันเข้าจากการตรวจรักษาที่เข้มงวดขึ้นเรื่อย ๆ คุณก็คงสามารถสังเกตถึงอาการ ผิดปกติที่เกิดขึ้นกับตัวคุณได้เอง เพียงแต่ยังไม่รู้ชัดว่าแท้จริงเกิดอะไรขึ้นกับร่างกายของคุณ เมื่อเป็นเช่นนี้ คุณจะยังคงรักษาตามที่หมอบอกต่อไปโดยไม่รู้อะไร หรือต้องการให้หมอพูดความจริงที่เกิดขึ้นกับสุขภาพ ของคุณ มีคำถามต่อว่าหากรักษาไปเรื่อย ๆ ตามที่หมอบอกโดยไม่รู้ว่ตัวตนเองเป็นอะไร แต่เมื่อใดที่มีอาการบางอย่างเกิดขึ้นกับร่างกายของคุณในขณะที่หมอมองไม่ได้อยู่ข้าง ๆ คุณจะดูแลรักษาตัวเองอย่างไร หรือจะสงสัยหรือไม่ว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวเองจึงมีอาการเช่นนั้น การอยากรู้ความจริงของคุณย่อมมีมากขึ้นเรื่อย ๆ แน่นนอนการพูดความจริงจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ เป็นการยืนยันยืนยันความเป็นปรีวิสัยที่เพลโตยอมรับได้ในศีลข้อ 4 แต่การที่คนแต่ละคนยังไม่เห็นคุณค่าของการพูดความจริง ก็ด้วยมโนธรรมของคนผู้นั้นยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือยังไม่มีความรู้ในคุณค่าของการพูดความจริง トラปานกว่าจะได้รับรู้ถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับตัวเองจากการพูดเท็จหรือไม่พูดความจริงจากบุคคลอื่น แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า การพูดความจริงจะกลายเป็นสิ่งไม่ดี

จากศีลข้อ 5 งดเว้นจากการเสพน้ำเมาอันเป็นเหตุของความประมาท พุทธจริยศาสตร์ กล่าวว่า การเสพน้ำเมา หรือการดื่มสุราจนเมาขาดสติไม่สามารถควบคุมร่างกาย ให้อยู่ในสภาพปกติเป็นเหตุของความประมาท การงดเว้นจากการดื่มสุราจึงเป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำ

ในข้อนี้ไซฟิสต์พิจารณาผ่านความเป็นอัตวิสัยในบริบทของปัจเจก ที่เหตุผลของใครก็ของคนนั้น ใครว่าดีก็ดีสำหรับคนนั้น แต่ละบุคคลพิจารณาได้เองว่าควรที่จะดื่มหรือไม่ดื่ม ปัญหาที่ไซฟิสต์ต้องตอบต่อไปคือ หากบุคคลมีเหตุผลในการเลือกที่จะดื่ม เช่น บางคนอาจจำเป็นต้องดื่มเพราะหน้าที่การงาน เมื่อพิจารณาเหตุผลในบริบทของสังคม หากจำเป็นต้องดื่มจะดื่มอย่างไร ที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและสังคม ยกตัวอย่าง นาย ก. ทำงานอยู่บริษัทแห่งหนึ่ง ในตำแหน่ง Project Manager ลักษณะของงานจะมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความประทับใจ และค่าของวันนั้นนาย ก. นัดคุยงานกับลูกค้าที่ภัตตาคารแห่งหนึ่งในบรรยากาศผ่อนคลาย เพื่อความเป็นกันเองนาย ก. เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องมีสุราเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อเริ่มสนทนาในช่วงแรก การดื่มเป็นเพียงมารยาทบนโต๊ะอาหารเท่านั้นไม่มากมายนะอะไร จะหนักไปทางคุยกันในเรื่องสัพเพเหระ สลับกับการโน้มน้าวลูกค้าให้ตัดสินใจร่วมงาน ซึ่งนาย ก. มีความสามารถในการเจรจาให้ลูกค้าตอบรับโดยใช้เวลาไม่

48 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

นานนัก และในที่สุดก็ทำสำเร็จลูกค้านัดเซ็นต์สัญญาในวันรุ่งขึ้น ด้วยความดีใจนาย ก. ถือโอกาสตีมือฉลองไปในตัว จนถึงเวลาที่ภัตตาคารปิดทำการ จึงแยกย้ายกันกลับ นาย ก. เดินเซไป ที่รถด้วยอาการเมา แต่ก็ยังมั่นใจว่าตนเองยังไหว เพราะปฏิบัติเช่นนี้อยู่เป็นประจำไม่เคยมีปัญหา ขณะขับรถกลับเส้นทางบนถนนที่นาย ก. ขับผ่านมีสภาพการก่อสร้างรถไฟฟ้า จึงเต็มไปด้วยสิ่งกีดขวาง อีกทั้งไฟส่องสว่างตามทางก็มีไม่มากยากต่อการมองเห็น ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวมีฝนตกปรอยๆ ด้วยบรรยากาศเป็นใจที่เย็นสบายจากฝนที่กำลังตก อีกทั้งอาการเมาที่ทำให้ นาย ก. เริ่มรู้สึกท้อสว่าสายตารั่วมัวมองอะไรไม่ค่อยเห็น และบางครั้งก็เหมือนหลับไปแล้ว ตื่นขึ้นมาคล้ายอาการคนหลับใน แต่ก็ยังฝืนขับต่อไปเรื่อยๆ ขณะเดียวกันนั่นเอง นาย ก. รู้สึกเหมือนรถชนกับอะไรบางอย่าง หลังจากนั้นได้ยินเสียงกระแทกที่ช่วงล่างใต้ท้องรถ แต่นาย ก. ก็ไม่ได้ลงไปดู เพราะคิดว่าน่าจะเป็นสิ่งก่อสร้างที่วางกีดขวางอยู่ พยายามหลีกเลี่ยงไปที่กระจกมองข้างก็ไม่เห็นอะไร ด้วยความง่วงและรีบที่จะกลับให้ถึงบ้านเร็วที่สุด จึงฝืนเร่งขับไปจนถึงแล้วก็เข้านอนตามปกติเหมือนที่เคยทำ เช้าวันรุ่งขึ้น นาย ก. ไปทำงานด้วยความดีใจ ขณะกำลังออกไปหาลูกค้าเพื่อที่จะให้เซ็นต์สัญญา มีตำรวจในเครื่องแบบเดินเข้ามา 2-3 คน ขอบพบนาย ก. และเชิญตัวไปโรงพักแจ้งข้อหาขับรถชนคนตายแล้วหนี ได้หลักฐานจากกล้องวงจรปิดที่อยู่ในบริเวณนั้น ตัวอย่างที่ยกมา เป็นความประมาทที่เกิดจากการดื่มสุราของบุคคล จนสร้างปัญหาให้กับสังคม กล่าวคือ การดื่มสุราจนเมาทำให้สติในการควบคุมร่างกายไม่อยู่ในสถานะที่เป็นปกติ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทั้งกับตัวเองและผู้อื่น จากกรณีตัวอย่างดังกล่าวที่นาย ก. ขับรถด้วยอาการเมา เป็นเหตุให้ทัศนวิสัยในการมองเห็นบกพร่องมากกว่าคนปกติทั่วไป จึงมองไม่เห็นคนที่ยืนอยู่ริมถนนตรงนั้นและขับรถชนคนตายโดยไม่รู้ตัว นาย ก. จึงได้รับโทษที่ขับรถชนคนตายโดยประมาท กรณีเช่นนี้คงเป็นไปได้ที่ไซฟัสต์จะไม่เห็นด้วยกับศีลข้อ 5 ในความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับสังคม หากบุคคลไม่พิจารณาเหตุผลในประโยชน์ที่มากกว่าก็จะส่งผลเสียต่อตนเองและสังคม

ในมุมมองของเพลโต ให้ค่ากับบุคคลที่มีปัญญาสามารถพิจารณาเหตุผลด้วยความรู้ เมื่อมนธรรมเป็นสิ่งสากลที่มนุษย์สามารถพัฒนาปัญญาได้ด้วยความรู้ที่จะไปถึงได้ หากรู้ว่าการกระทำใดดีประกอบด้วยปัญญาเพลโตย่อมเห็นด้วย การงดเว้นจากการดื่มสุราอันเป็นเหตุของความประมาท ถือว่าเป็นการกระทำดีที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคม ถึงแม้จะมีบางคนโต้แย้งก็อาจเป็นเพราะเขายังไม่รู้ พิจารณาข้อโต้แย้ง การชนคนในลักษณะดังกล่าว เป็นใครก็มองไม่เห็น คำมีดขนาดนั้น ฝนก็ตก ไฟก็ไม่สว่าง จะไปยืน ริมถนนตรงนั้นทำไม เมื่อกล่าวเช่นนี้ลองพิจารณาต่อ แน่นนอนว่าอุบัติเหตุเป็นเรื่องของความประมาททั้ง 2 ฝ่าย ที่ขาดความระมัดระวังด้วยกันทั้งคู่ แต่ความประมาทที่เกิดจากการดื่มสุรามีฤทธิ์ในการลดประสิทธิภาพของการควบคุมสติสัมปชัญญะถือเป็นความประมาท 2 ชั้น ในชั้นแรกแม้มองไม่เห็นแต่ด้วย

สติสัมปชัญญะปกติ ก็จะมีกรรมระมัดระวังเป็นพิเศษ ประสิทธิภาพของสายตาในการมองเห็นย่อมดีกว่าแน่นอน หากจะมีการช่นเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องรู้ตัว หรือไม่ก็อาจจะลงไปดูว่าได้ชนสิ่งใด เพราะการช่นคนต่างจากการช่นหรือเฉี่ยวสิ่งของ คงไม่ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ลองพิจารณาในทางกลับกัน หากเป็นตัวคุณหรือญาติของคุณ จำเป็นต้องไปยืนอยู่ตรงจุดนั้นแทน คุณจะต้องการให้ชีวิตสูญเสียชีวิตเพราะความประมาทของบุคคลอื่นหรือไม่ เพลโตจึงให้ค่ากับบุคคลที่มีปัญญาพิจารณาเหตุผลจากความรู้นั้นมากกว่าการใช้อารมณ์ส่วนตัวมาตัดสิน จึงไม่มีความจำเป็นใดที่จะไม่เห็นด้วยกับศีลข้อ 5 ในการงดเว้นจากการเสพน้ำเมาทำให้สติไม่เป็นปกติ อันเป็นเหตุของความประมาท

บทสรุป

จากการที่ได้นำศีล 5 เข้ามาเป็นข้อวิเคราะห์โดยให้ทั้ง 3 สำนักมาพิจารณาร่วมกันนั้น เพลโตได้กล่าวถึงความดีไว้ว่า ความดีจะต้องเป็นสากล ไม่มีเงื่อนไข มีเกณฑ์ตัดสินตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง เป็นความดีเชิงปรีชาญาณ มีคุณค่าในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคล ขณะที่โซพิสโตได้กล่าวถึงความดีไว้ว่า “Man is the measure of all things” ที่หมายถึง “มนุษย์เป็นเครื่องวัดทุกสรรพสิ่ง” ทุกสิ่งอยู่ที่คนแต่ละคนเป็นผู้ตัดสิน ใครพึงพอใจสิ่งใดก็ดีสำหรับคนนั้น ในเมื่อแต่ละบุคคลมีเหตุผลที่ดีก็เป็นเรื่องสมควรให้สิทธิ์เฉพาะบุคคลเป็นผู้ตัดสินเอง แต่หากจะตัดสินว่าสิ่งใดดีก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นประโยชน์มากกว่าจึงให้ค่าสิ่งนั้นว่าดี และส่งเสริมให้ทุกคนเคารพและปฏิบัติตามบทบัญญัติทางศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี ตามสังคมกำหนด เพราะสิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างความสงบให้กับสังคม ความดีจึงมีลักษณะสัมพัทธ์ ที่ไม่มีเงื่อนไขในการตัดสินตายตัว เป็นความดีเชิงอัตวิสัย ที่ขึ้นอยู่กับมุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคลผู้ผ่านประสบการณ์มาอย่างมีสติ โดยเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเชื่อ หรือความต้องการ ในขณะที่พุทธจริยศาสตร์กล่าวถึง ความดีไว้ว่า เป็นสภาวะหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจ หรือมีผลกับจิตใจก่อนแล้วจึงแสดงออกมามีการกระทำ โดยมีการกระทำที่ดีแยกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับที่อยู่บนโลกวิสัย เป็นการกระทำของบุคคลทั่วไป แม้กระทำดีอยู่ ก็ยังมีความปรารถนา และความต้องการภายใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง และ 2) ระดับ โลกุตตระ เป็นการกระทำของผู้ที่อยู่เหนือโลกวิสัย ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาหรือตามเหตุปัจจัย แต่ปัญหาที่น่ามาพิจารณาความดีหรือคุณค่านี้อยู่ในระดับโลกียะที่เน้นพัฒนาการกระทำทางกาย วาจา ใจ ของบุคคลเป็นหลัก พุทธจริยศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์สามารถฝึกฝนอบรมตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมได้ จึงนำหลักศีล 5 มาเป็นกรอบพิจารณาความดีที่เป็นปรีชาญาณแบบอ่อน แต่ก็ให้สิทธิ์บุคคลสามารถเป็นผู้ตัดสินเองในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำตามบริบทของตน เป็นการยืนยันยืนยันความเป็นอัตวิสัย ที่สามารถเลือกกระทำหรือไม่กระทำได้ด้วย

50 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ตนเอง ประเด็นปัญหาที่ว่า โซพิสต์และเพลโตจะเห็นด้วยกับพุทธจริยศาสตร์หรือไม่ว่า ศิล 5 เป็นคุณค่าที่ดีและควรสนับสนุนให้กระทำ

เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า โซพิสต์เห็นด้วยกับพุทธจริยศาสตร์ แต่สำหรับเพลโตเห็นด้วย โดยมีเงื่อนไขว่าพุทธจริยศาสตร์ต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าเกณฑ์ที่ใช้นั้นสามารถเป็นคุณค่าเชิงปรัวิสัย แต่ด้วยความดีของเพลโตเป็นปรัวิสัยแบบเข้ม มีอยู่ในโลกของแบบหรือโลกของมโนคติเท่านั้น มนุษย์ไม่สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดว่าดีหรือไม่ดี ซึ่งถ้าเปรียบอาจเทียบได้กับความดีระดับโลกุตตระในพุทธจริยศาสตร์ ที่พระอรหันต์เท่านั้นจะเข้าถึงได้ ซึ่งก็ยากเกินกว่ามนุษย์ธรรมดาทั่วไปจะกระทำได้ จึงอาจทำให้เพลโตไม่ยอมรับในศิลป 5 ที่อยู่ในโลกของผัสสะ ไม่ใช่โลกแห่งมโนคติ แต่ถ้ามองในแง่ของโลกแห่งความเป็นจริงทั่วไป การมีชีวิตที่ปราศจากการเช่นฆ่า การแก่งแย่ง การละเมิด หรือการเบียดเบียนกัน เหล่านี้ล้วนต้องมีมโนคติที่แน่นอนตายตัวอยู่ก่อนหรือมีโลกแห่งแบบของมันรองรับอยู่ มิเช่นนั้นก็ไม่อาจรู้ได้ว่าความดีและความชั่วนั้นเป็นอย่างไร และการจะเข้าถึงโลกแห่งมโนคตินั้นได้ ก็ต้องอาศัยมนุษย์ที่จะพิสูจน์ให้เห็นการมีอยู่ของความดีและความชั่ว เพลโตจึงใช้คุณธรรมที่สามารถมีอยู่ในมนุษย์ได้เช่น ปัญญา ความกล้าหาญ การรู้จักประมาณ และความยุติธรรม มาเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ได้ใช้ปัญญาค้นหาเหตุผลด้วยความรู้ว่าการกระทำของตนเป็นสิ่งดีที่จะเข้าถึงมโนคติของความดีนั้นได้ เมื่อพิจารณาแล้วถือว่าโซพิสต์ และเพลโตยอมรับในหลักของศิลป 5 ทั้งหมด โซพิสต์ยอมรับและเห็นด้วยในแง่ความดีที่ไม่เพียงแค่ว่าดีแต่คนอื่นก็ยังเห็นว่าดีได้ด้วย เพลโตยอมรับและเห็นด้วยในแง่หลักการของการดำรงชีวิตที่ผสมกลมกลืนกับคุณธรรมที่จะนำไปสู่มโนคติแห่งความดี

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2528). **ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ**. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

ปิ่น มุทุกันต์. (2539). **แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนิกัธรรมตรี**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาพรชัย สิริวิโร. (2562). **พุทธจริยศาสตร์เป็นจริยศาสตร์ประเภทอันตวิทยาหรือกรณีธรรม**. นนทบุรี: นิติการพิมพ์.

พระราชวรมนี (ประยูร ธรรมจิตโต). (2562). **ปรัชญากรีกบ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สยาม.

วิทย์ วิศทเวทย์. (2532). **จริยศาสตร์เบื้องต้นมนุษย์กับปัญหาจริยธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์

John K.Ruth, Frederick Sontag. (1988) **The Questions of Philosophy**. California: Wadsworth.

Lacey, A.R. **A Dictionary of Philosophy**. (Third edition) The Taylor & Francis: e-Library.

Plato. (2016), **The Republic**. Tr. by Benjamin Jowett, Gutenberg: Ebook #55201.

Plato. (2013), **Protagoras**. Tr. by Benjamin Jowett, Gutenberg: Ebook #1591.

